

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1585

av Magda Rasmusson m.fl. (MP)

Ett sjuttonde miljömål för konsumtion

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga till ett nytt etappmål bland de svenska miljömålen om att minska de svenska konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Sverige har de senaste decennierna minskat utsläppen av växthusgaser på hemmaplan. Samtidigt har utsläppen som sker i andra länder till följd av svensk konsumtion ökat kraftigt, de är nu större än utsläppen som sker i Sverige. Trots det saknas officiella mål om att minska dessa utsläpp från vår konsumtion.

Detta bör ändras. Det är orimligt att Sverige inte tar något ansvar för det som vår import resulterar i. Sverige bör ta hänsyn till befolkningens hela klimatpåverkan och lägga till ett nytt etappmål bland de befintliga 16 svenska miljömålen som handlar om att minska de svenska konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen. Det nya etappmålet ska formuleras med utgångspunkt i att alla människor i världen har rätt till ett lika stort utsläppsutrymme och att tvågradersmålet ska kunna nås.

Utsläpp från produktion

I dag mäts och rapporteras framför allt de utsläpp som sker inom Sveriges gränser. Detta kallas för produktionsperspektivet eftersom utsläppen främst mäts från det som produceras i Sverige, och inte det som konsumeras. Dessa utsläpp är också de som rapporteras till FN och EU, en ordning som bör behållas.

Men att enbart mäta utsläpp ur produktionsperspektivet är otillräckligt eftersom det inte synliggör alla de utsläpp som landet och dess invånare ger upphov till.

Kontraproduktiva incitament kan också skapas. Det kan exempelvis bli fördelaktigt att

lägga ner utsläppskrävande industri och i stället importera samma varor, trots att det kanske leder till högre utsläpp än vad som skedde från början. För Sveriges del skulle det med produktionsperspektivet som enda måttstock exempelvis kunna vara positivt att lägga ner svenskt jordbruk och importera maten från andra länder, även om det ökar de globala utsläppen totalt sett.

Ett helhetsperspektiv krävs

Att däremot mäta utsläpp ur ett konsumtionsbaserat perspektiv innebär att alla utsläpp som den svenska befolkningens privata och offentliga konsumtion ger upphov till inkluderas, oavsett om utsläppen de facto sker inom eller utom Sveriges gränser.

Utsläpp från svensk produktion som går på export räknas då inte med.

Utsläppen från den privata konsumtionen kan i storleksordning delas in i aktiviteterna bo, resa, äta och shoppa. De består alltså inte främst av mat och prylar som ordet konsumtion antyder utan även av elektricitet, transporter, byggnadsmaterial med mera. Den offentliga konsumtionen inkluderar alla utsläpp som det offentliga ger upphov till, exempelvis vid vägbyggen, drift av vård och omsorg, skolor, kollektivtrafik med mera.

Dagens sätt att mäta vilseleder

Ur ett produktionsperspektiv har utsläppen i Sverige minskat till exempel genom att oljeeldningen har fasats ut i uppvärmningen. Det är utmärkt. Svenskarnas köttkonsumtion är däremot ett exempel på när utsläppen har minskat enligt produktionsperspektivet men ökat ur konsumtionsperspektivet. Köttproduktionen i Sverige har gått ner de senaste decennierna och därför har utsläppen relaterat till detta minskat inom landet. Däremot har svenskarnas köttätande ökat under perioden. Utsläppen från svenskars köttkonsumtion har därmed också ökat kraftigt, men detta är inte synligt i den svenska utsläppsstatistiken enligt dagens rapporteringsmodell då utsläppen främst sker i länderna vi köper kött ifrån.

Svenskarnas utsläpp sett ur konsumtionsperspektivet är drygt 11 ton växthusgaser (ibland presenteras enbart siffror på CO²) per person och år. Ur produktionsperspektivet är Sveriges utsläpp cirka 6 ton per person och år. Det är alltså väldigt stor skillnad på utsläppen beroende på vad som mäts.

En aktör som redan infört ett etappmål för konsumtionsbaserade utsläpp är Göteborgs stad. Förutom målet att minska utsläppen inom Göteborgs geografiska område har man målet att ”2035 ska göteborgarnas konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser vara maximalt 3,5 ton koldioxidekvivalenter per person”.

Inrätta ett sjuttonde miljömål

Att införa ett mål om en minskning av de konsumtionsbaserade utsläppen innebär inte att målet om att minska de produktionsbaserade utsläppen ersätts. Sverige måste ta ansvar för alla utsläpp vi har rådighet över. De som sker i Sverige, de som vår konsumtion orsakar globalt och de som vi har ägarinflytande över. Eftersom det ännu saknas ett globalt avtal om att minska utsläppen måste länder som vill ta ansvar för sin klimatpåverkan belysa och minska sina utsläpp ur flera perspektiv. Det innebär inte att de olika utsläppsmåtten ska slås ihop och därmed dubbelräknas. Olika sätt att mäta har olika syften. Det övergripande målet är dock alltid detsamma, att minska utsläppen globalt.

Sverige som föregångsland i klimatfrågan

Om Sverige går i bräschen och lägger till ett uttalat mål om att sänka de konsumtionsbaserade utsläppen skulle det med största sannolikhet få internationell uppmärksamhet och kunna inspirera andra höginkomstländer att införa liknande mål. Börjar flera länder minska sina utsläpp från konsumtion kan det bli ytterligare ett incitament för de länder som har relativt utsläppskrävande produktion att införa förnybara energisystem.

Ett motargument som tidigare framförts är att det skulle vara för avancerat och osäkert att mäta utsläppen ur ett konsumtionsperspektiv. Men SCB och Naturvårdsverket har sedan flera år tagit fram sådana siffror och internationella aktörer har gjort liknande undersökningar. De konsumtionsbaserade utsläppen går inte att mäta med samma precision som de produktionsbaserade men det går att följa och säkerställa övergripande trender vilket rimligen är det viktigaste. Metoderna att mäta utsläppen från konsumtion väntas också bli bättre och mer precisa framöver; det pågår redan flera lovande forskningsprojekt på detta område.

Det är nu dags att den ökande medvetenheten om vår totala klimatpåverkan översätts i konkreta mål och åtgärder.

Magda Rasmusson (MP)

Anders Schröder (MP)

Carl Schlyter (MP)